

Ομιλία επετείου μακεδονικού αγώνα

Ο Μακεδονικός Αγώνας είναι η ένοπλη αντίσταση των Ελλήνων στη βουλγαρική προσπάθεια για επικράτηση στη Μακεδονία από τα τέλη του 19ου αιώνα μέχρι την απελευθέρωσή της, το 1912-13, και την ενσωμάτωσή της στον ελληνικό κορμό με τη συνθήκη του Βουκουρεστίου (καλοκαίρι του 1913). Αποτελεί μια από τις πιο ένδοξες σελίδες της νεώτερης ελληνικής ιστορίας, γραμμένη με αίμα μαρτύρων, ηρωισμούς και ολοκαυτώματα.

Οι πρωταγωνιστές του μακεδονικού αγώνα προέρχονταν απ' ολόκληρο τον Ελληνισμό, ιδίως από την Κρήτη, για αυτό άλλωστε οι δεσμοί της Μακεδονίας με τη λεβεντογέννα Κρήτη είναι ακατάλυτοι, αρραγείς και διηνεκείς. Το κύριο βάρος του Αγώνα όμως το σήκωσε ο γηγενής πληθυσμός της Μακεδονίας, ο οποίος, όχι μόνο αγωνίστηκε να διαφυλάξει την ελληνικότητά του από τις διάφορες εχθρικές προπαγάνδες, αλλά και συμπαραστάθηκε με θέρμη και αποτελεσματικότητα στους Μακεδονομάχους, που έσπευσαν από κάθε γωνιά της ελεύθερης Ελλάδας στη Μακεδονία, για να πάρουν μέρος στην ένοπλη φάση του αγώνα το 1904-1908. Άνδρες και γυναίκες πήραν μέρος και ενίσχυσαν τον Αγώνα όχι μόνο συμμετέχοντας εθελοντικά στα ένοπλα σώματα, αλλά και ως οδηγοί και πληροφοριοδότες. Οι ντόπιοι είναι εκείνοι που εξασφάλισαν στα σώματα τον εφοδιασμό τους σε τρόφιμα και πυρομαχικά, καθώς και την περίθαλψη των τραυματιών και τη φυγάδευσή τους.

Η Μακεδονία, όπως και η υπόλοιπη Ελλάδα, γέφυρα ανάμεσα σε δυο ηπείρους και σε δυο θάλασσες, με τεράστια στρατηγική και πολιτική σημασία, έγινε το "μήλο της έριδος" των Μεγάλων Δυνάμεων της εποχής εκείνης, όταν άρχισε να κλονίζεται η κυριαρχία των Τούρκων στη Βαλκανική. Με τη βοήθεια της Ρωσίας, οι Βούλγαροι κατάφεραν να αναγνωριστούν σαν εθνότητα το 1870. Μετά την ανακήρυξη αυτόνομης βουλγαρικής Εκκλησίας, δηλ της Εξαρχίας, και την απόσχισή τους από το Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης, εξαπέλυσαν έντονη προπαγάνδα και χρησιμοποίησαν κάθε μέσο για τον εκβουλαρισμό της Μακεδονίας. Με κηρύγματα και προσηλυτισμό αρχικά και με τη βία αργότερα προσπαθούν να επιτύχουν το σκοπό τους. Εκκλησίες αρπάζονται, Έλληνες ιερείς, δάσκαλοι και πρόκριτοι δολοφονούνται και τα σπίτια τους καίγονται. Το μεγάλο μέρος όμως του πληθυσμού της Μακεδονίας παρέμεινε πιστό στο Πατριαρχείο και τον Ελληνισμό, ανεξάρτητα από τη γλώσσα που μιλούσε και τις αγριότητες των κομιτατζήδων. Ενδεικτικό άλλωστε είναι το παράδειγμα του Σερραίου ήρωα Δημήτρη Γκογκολάκη, του γνωστού σε όλους μας καπετάν Μητρούση, που δε χρησιμοποιούσε την ελληνική, αλλά το φρόνημά του ήταν ακραιφνώς ελληνικό.

Από τις αρχές του 1900 με τη φωτισμένη παρουσία του μακαριστού Ιωακείμ Γ' στο πατριαρχικό θρόνο της Κωνσταντινούπολης, τοποθετούνται στη Μακεδονία νέοι, μορφωμένοι, δραστήριοι και ικανοί ιεράρχες: Ενδεικτικά αναφέρω τον Γερμανό Καραβαγγέλη στην Καστοριά, τον Ιωακείμ Φορόπουλο στο Μοναστήρι, τον Χρυσόστομο Καλαφάτη στη Δράμα, τον εθνομάρτυρα της μικρασιατικής καταστροφής που διακόνησε και τη μητρόπολη της Σμύρνης από το 1910, που βρήκε μαρτυρικό θάνατο από τον τουρκικό όγλο και η προτομή του κοσμεί τη νοτιοδυτική πλευρά της πλατείας Ελευθερίας στην πόλη μας.

Τα ελληνικά σχολεία της Μακεδονίας στάθηκαν η καλύτερη απόδειξη της εθνογραφικής σύστασης του πληθυσμού και δεν αμφισβητήθηκε ποτέ. Τόσο στις πόλεις όσο και στα χωριά οι Έλληνες κάτοικοι με περηφάνια συντηρούσαν τα δικά τους σχολεία, με τα οποία διατηρήθηκε η εθνική συνείδηση των Μακεδόνων. «Είμαστε Έλληνες και πεθαίνουμε σαν Έλληνες» ήταν τα τελευταία λόγια που άκουγαν οι Βούλγαροι από τα αθώα θύματά τους.

Για την άμυνα του Ελληνισμού ιδρύθηκαν και πολλές εθνικές οργανώσεις (πανελλήνιες και τοπικές), που συνεργάζονταν αγαστά με το προξενείο της Θεσσαλονίκης και τ' άλλα προξενεία. Από το 1902 άρχισαν επίσημα διαβήματα στην κυβέρνηση του ελεύθερου Ελληνικού κράτους και τοποθετούνται στη Μακεδονία ικανοί και δραστήριοι πρόξενοι, όπως ο Δραγούμης στο Μοναστήρι, ο Λάμπρος Κορομηλάς στη Θεσσαλονίκη. Το ελληνικό προξενείο στις Σέρρες διακόνησαν ενδεικτικά οι Ίωνας Δραγούμης, το όνομα του οποίου δόθηκε στην οδό που

διασχίζει τα βάρωσια των Σερρών μπροστά από την παλιά Μητρόπολη και ο Αντώνιος Σακτούρης.

Το 1903 συγκροτήθηκε η Μακεδονική Φιλική Εταιρεία και το 1904 ιδρύεται στην Αθήνα το «Μυστικό Ελληνικό Μακεδονικό Κομιτάτο», που στρατολογούσε εθελοντές και τους έστελνε στη Μακεδονία, για να ενισχύσει τον Αγώνα.

Τον ίδιο χρόνο ο Παύλος Μελάς, αξιωματικός του Ελληνικού στρατού, οργάνωσε αντάρτικο σώμα από Έλληνες αξιωματικούς και εισήλθε στη Μακεδονία με το ψευδώνυμο Μίκης Ζέζας. Αρχίζει αμέσως τον αγώνα εναντίον των Βουλγάρων. Παντού γίνεται δεκτός με ενθουσιασμό. Οι Έλληνες εγκαρδιώνονται και το ηθικό τους, ύστερα από την πολύχρονη τρομοκρατία των Βουλγάρων, αναπτερώνεται. Ακολουθούμενος από την πλειοψηφία των αντάρτικων σωμάτων της Μακεδονίας, πολεμά ασταμάτητα και πέφτει προδομένος σε συμπλοκή με τούρκικο απόσπασμα στη Στάτιστα, στις 13 Οκτωβρίου 1904. Ο θάνατός του συγκίνησε ολόκληρο τον ελληνικό λαό, το χωριό ονομάζεται πλέον «Παύλος Μελάς», το πτώμα του ήρωα έπειτα από περιπέτειες ενταφιάστηκε στο εσωτερικό του μητροπολιτικού ναού των Ταξιαρχών στην Καστοριά και η θυσία αυτή σηματοδότησε την ενεργοποίηση των Ελλήνων για την κίνδυνο που διέτρεχε η Μακεδονία.

ΤΙ ΓΙΝΕΤΑΙ ΟΜΩΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΑΣ; ΜΙΑ ΑΠΛΗ ΠΕΡΙΔΙΑΒΑΣΗ ΣΕ ΔΡΟΜΟΥΣ ΚΑΙ ΠΛΑΤΕΙΕΣ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΜΑΣ ΚΑΤΑΔΕΙΚΝΥΕΙ ΠΩΣ Η ΓΗ ΑΥΤΗ ΕΧΕΙ ΠΟΤΙΣΘΕΙ ΚΑΙ ΜΕ ΤΟ ΑΙΜΑ ΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΟΜΑΧΩΝ.

Ενδεικτικά αναφέρω τα αντάρτικα σώματα του Δούκα-Ζέρβα –προτομή του οποίου υπάρχει στην οδό εθνική Αντιστάσεως έναντι της πλατείας του ΙΚΑ- που δρούσαν στην Περιοχή της Ζίχνης και στο Παγγαίο. Η οδός που διασχίζει κάθετα τον κυκλικό κόμβο της ΚΕΔΗΣ (πρ. ΔΕΠΚΑ) ονομάζεται «Χατζηπανταζή» στη μνήμη του οπλαρχηγού Χατζηπανταζή, που καταγόταν από τη Σκοτούσα. Η προτομή του Στέργιου Βλάχβη κοσμεί την κεντρική πλατεία στην Ηράκλεια, μιας και έδρασε στην ομώνυμη περιοχή. Η προτομή του Παπαπασχάλη ή αλλιώς του Καπετάν Ανδρούτσου βρίσκεται στην πλατεία Νίκης, στον κεντρικό χώρο της λαϊκής αγοράς, ως απόδοση τιμής στον ιερέα που αυτοκαθαιρέθηκε, για να πολεμήσει στην περιοχή της Νιγρίτας.

Και φυσικά όλοι γνωρίζουμε τη θυσία του Δημήτριου Γκογκολάκη, του Καπετάν Μητρούση, καταγόμενου από το Χομονδό (νυν Μητρούσι) στο Καμπαναριό της Ευαγγελίστριας. Η λαϊκή μούσα θρηνεί χαρακτηριστικά:

. Το μάθατε μωρέ παιδιά, το μαύρο το μαντάτο;
Στις Σέρρες και στο Μπόσδακα, στο έρμο το Χομόντος
Ο Γκογκολάκης πολεμά με τέσσερις νομάτους
Στην Άγια Βαγγελίστρια δέκα χιλιάδες Τούρκους
Πέφτουν τα βόλια σα βροχή τα τόπια σα χαλάζι
Πέφτουν κι οι Τούρκοι αμέτρητοι, μαζί κι ο κομισέρης
Κακό γιουρούσι έκαμε το τούρκικο τ' ασκέρι
Και ο Μητρούσης έπεσε και ο Μητρούσης πάει...»

Την ίδια εποχή, η Λίμνη των Γιαννιτσών, Ο Βάλτος όπως ονομάζονταν, έγινε το επίκεντρο του Μακεδονικού Αγώνα, με «κεντρικό ήρωα» τον Καπετάν Άγρα, μορφή ευγενική, που με προδοσία πιάστηκε από τους Βουλγάρους και κρεμάστηκε. Άλλωστε τα γεγονότα αυτά στάθηκαν πηγή έμπνευσης για την Πηνελόπη Δέλτα να συγγράψει το βιβλίο « Τα μυστικά του Βάλτου», ένα βιβλίο που συντρόφευσε γενιές και γενιές Ελλήνων εφήβων.

Είναι χρέος λοιπόν όλων των Ελλήνων, η διαφύλαξη της μνήμης του Μακεδονικού Αγώνα.

Η μελέτη και η βαθιά γνώση της ιστορίας, η επαγρύπνηση και η εγκατάλειψη του εφησυχασμού, αποτελούν σήμερα τα πιο αποτελεσματικά όπλα για την αντιμετώπιση κάθε επιβουλής εναντίον της Μακεδονίας. Η καλή γειτονία, η προσήλωση στις αρχές του διεθνούς δικαίου και η αναγνώριση του δικαιώματος του αυτοπροσδιορισμού στους βόρειους γείτονες δε σημαίνουν και απεμπόληση εκ μέρους μας ατομικά και εκ μέρους της χώρας μας συλλογικά της

παρακαταθήκης που μας κληροδότησαν οι ήρωες του Μακεδονικού αγώνα. Άλλωστε στον ολετήρα της παγκοσμιοποίησης η γνώση της Ιστορίας, η απόρριψη εθνικιστικών εξάρσεων και ο σεβασμός στις παρακαταθήκες που μας κληροδότησαν οι πρόγονοί μας, και εν προκειμένω οι ήρωες του μακεδονικού αγώνα, αποτελούν τους οδοδείκτες για τη διατήρηση της εθνικής μας ταυτότητας.

Σας ευχαριστώ